

УДК 338.2

І. Стойко, Р. Горбачевський

(Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя)

ТЕОРІЯ ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ НОБЕЛІВСЬКОГО ЛАУРЕАТА САЙМОНА КУЗНЕЦЯ

Саймон Кузнець – вчений зі світовим ім'ям, відомий як засновник емпіричної економіки й кількісної економічної історії. У 1971 році йому було присуджено Нобелівську премію з економіки «За емпірично обґрунтоване тлумачення економічного зростання, яке призвело до нового, більш глибокого розуміння як економічної і соціальної структур, так і процесу розвитку».

Американський учений Саймон Сміт Кузнець народився в Україні у місті Харкові. Саймон навчався у місцевій гімназії, де почав вивчати економіку, потім закінчив юридичний факультет Харківського університету. У 1922 році переїжджає в США і вступає до Колумбійського університету, у 1923 році отримує ступінь бакалавра, а 1924 – магістра з економіки. В аспірантурі Колумбійського університету Кузнець виробив власні переконання. 1926 року одержав ступінь доктора наук, захистивши дисертацію "Циклічні коливання в економіці". У цій роботі відбилося прагнення зрозуміти економічну поведінку через накопичення статистичної інформації і відкриття емпіричним шляхом закономірностей економічного розвитку.

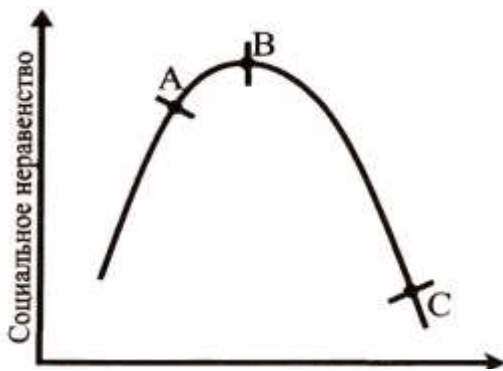

Рис. 1. Крива Кузнеця

Протягом 1950-60-х рр. Кузнець займався дослідженням відносин між економічним зростанням і змінами в диференціації доходів. Це важлива міждисциплінарна проблема, що має економічні, соціологічні і політологічні аспекти. На основі статистики країн, які стоять на різних щаблях індустріалізації та розвитку ринкової економіки, С. Кузнець встановив статистичну залежність, яка отримала в наукових колах назву - «крива Кузнеця» або «закон Кузнеця».

На рис. 1 представлена U-подібна «крива Кузнеця» що відображає суть ідеї американського вченого. Згідно цієї залежності, в епоху доіндустріального суспільства (до точки А) соціальна нерівність наростає у міру економічного розвитку. У процесі «капіталістичної модернізації» (відрізок від точки А до точки В) нерівність у розподілі доходів спочатку різко зростає, але потім (від точки В до точки С) має тенденцію знижуватися і встановлюється на деякому, практично незмінному, довгостроковому рівні. Причому дана закономірність справедлива не тільки для розвинених країн, але й для традиційних суспільств, що стають на шлях модернізації. Але слід відзначити, що конфігурація цієї кривої, побудована на основі емпіричних даних, для різних країн, може виглядати трохи інакше, зокрема, після точки В крива може мати більш пологий вигляд, а до неї - більш крутий.

Окремі країни розрізнялися за ступенем інтенсивності і довготривалості процесу вирівнювання диференціації доходів, проте, загальна тенденція з кінця ХІХ сторіччя існувала у всіх індустріальних і тих що переживають капіталістичну модернізацію державах. Теорія вікового руху С. Кузнеця є узагальненням втраченого рукопису М. Д. Кондратьєва. Його статистичний метод виявлення вторинних вікових коливань був схожий з методом М. Д. Кондратьєва.